

PROSVEТА

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izdat je vsak dan razen nedelje in praznikov.
Issued daily except Sundays
and Holidays.

ETO—YEAR XVII. Cena lista je 25.00. Entered as second-class matter January 22, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., četrtek, 27. marca (March 27), 1924. Subscription \$5.00 Yearly

Uredniški in upravilski predstori: 2657 S. Lawndale ave.

Office of publication:
2657 S. Lawndale Ave.
Telephone: Lawndale 4625.

STEV.—NUMBER 74.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Rudarji ratificirali pogodbo.

Međna pogodba, sklenjena in podpisana v Floridi, je bila odobrena po članstvu s 164,858 proti 26,253 glasovom. Največja opozicija — in največ glasov za pogodbo — je bila v illinoiskem distriktu. Pogodba stope v veljavo 1. aprila.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Rudarji ratificirali međno pogodbo z veliko večino. Fallov zet, ki noče pričati v reiskavi oljnega škandala, mora zatočino klop v senatu.

Jennings, na potu v Washington, je ponovno dejal, da ve vse in se vse, kako so oljni magnate kupili nominacijo Hardinge.

Coolidge ima po prvih poročilih ujno večino v primarnih volitvah v Južni Dakoti.

Predrobnosti velike poštne tatre v Harveyu, Ill.

Inozemstvo.

Poincarejeva vlada v Franciji izražena v zbornici, je padla.

Pač se trudi s sestavo koalicije, ki kralj noče sprejeti njegove stavke.

Odstavljeni grški kralj pravi, da se ne odpove prestolu. Velike avnosti v Atenah po proglašenju epublike.

Vladna kriza v Turčiji.

Selikanska poštna tatvina.

Chicago, Ill. — Dvanaest ur po-
m, ko so štirje roparji ukradli
belem dnevu poštne vreče, v ka-
ribi je bilo \$150,000 v gotovini,
poštne voza na železniški po-
taji Harvey, Ill., je bil zajet in
dveden v zapor lastnik tistega
vtemobilja, na katerem so drzni
stovi odnesli denar in pete.

Njegovo izgovarjanje so izpodili
njegovi lastni sorodniki.

Ko sta Fontano, tako se piše
rijeti človek — obremplili dve
riči, ga je poštni nadzornik Wil-
liam Fahy kar naravnost označil
enega tistih štirih poštnih ta-
ter ter reklo, da imajo oblasti že
ovoj dokazov za njegovo oso-
dnost.

Fontana, ki je tihotapec, ropar
in sploh človek dvomljivega zna-
ja, je presenetil policijski odde-
lek, pod poveljstvom poročnika
ohna Ryana, ko je ravno imel
ekaj posla v svoji garaži zadaj
s svojo hišo na 629 S. Ashland
ve.

Enajst drugih članov njegove
alege Štore policija. Dva kolovod-
neke druge ropariske zalege sta-
rišča v zvezi s to tatvino pod-
ljud.

DRAVNIK PRIPOROČA PO- RODNO KONTROLU.

Berkeley, Cal. — (Fed.-Press)
— "Brezplačne klinike za kon-
trole porodov in občinske zdrav-
stvene klinike so edina rešitev
problemov, ki jih predstavljajo
boljša družine s prevelikim šte-
vom otrok, katerih ne morejo
dočelo prehraniti in vzgojiti," je
reklo dr. William E. Newman,
štavnik v Long Beachu, ko je
govoril na tukajnjem məščan-
jem forumu. "Fakta o kontroli
porodov bi morala biti znana ljud-
stu, ki se pogreza v vedno slavi-
ske ekonomiske razmere."

IZLETNIKI MED KRŠILCI "PLAVIH POSTAV".

Jersey City, N. J. — Izletniki
v mestnih drevoredih, ženska, ki
kupili ducat jajec, več moških,
ki kupili cigarete, in en moški,
ki je osnaščil ščevje, vsi ti ljudje
bili med 8,000 kršilci nedeljnih
"plavih postav". Njihova
enota prišla v policijske žrn-
e. Vsa bodo predložena vele-
poti za okraj Hudson. Porota
za 10,000 "kršiteljev" oboje-
spola na svoji listi.

Angloški letalec okoli sveta ima smole.

Havre, Francija, 26. marca. —
Angloški avijast McLaren, ki je
včeraj začel svoj polet okoli sveta,
se je moral tukaj spustiti na tla,
ko je dospel sem proti večeru.
Gosta megla je bila vzrok. MacLa-
renova prva postaja je bila Lyons,
če bi bilo vse v redu.

FALLOV ZET MO- RA NA ZATOŽNO KLOP V SENATU.

Ker ni maral Fallov zet Clarence
G. Chase odgovarjati pred sena-
tum odsekom, mora piti iz keliha
javne obtožbe.

RESIGNACIJA GA NE BO OB- VAROVALA PRED JAVNO OB- TOŽBO.

Washington, D. C. — Senat je
predlagal javno obtožbo Fallove-
ga zeta Clarencea, ki je bil cari-
nar v El Pasu, Tex.

Rezolucija, ki jo je predložil
senator Walsh kot izpravevalec
preiskovalnega odseka in ki je bi-
lo soglasno sprejeta v senatu, dol-
ži Fallovega zeta Chasa, da je ho-
tel v sporazumu in dogovoru s
prejšnjim notranjim tajnikom
Falion prekaniti oljne preisko-
valce. Poslanska zbornica, ki ji
gre cdini inicijativu javne obtož-
be, je v rezoluciji opozorjena, naj
stori primerne korake v tej za-
devi.

Največja opozicija proti pogodbi
je bila v 12. distriktru unije
(Illinois), kjer je 13,032 rudarjev
glasovalo, da se nova pogodba
zavrže. Isti distrikter — normalno
šteje približno 90,000 članov — je
oddal največ glasov za ratifikacijo
pogodbe.

Jennings pravi, da ve vse in pove vse.

"Bil sem le železniški bandit,
nisem pa bil tajnik notranjih
zadev," je dejal evangelist po-
nosno.

Chicago, Ill. — Al Jennings,
bivši železniški ropar in sedanji
evangelist ter političar, se je v to-
rek ustavil v Chicago nekaj mi-
nut, ko je na potu iz Kalifornije
v Washington, kjer nastopil kot
priča v preiskavi oljnega škanda-
la. Jennings je bil pozvan, da
pove, kaj mu je znanega o delov-
nju oljnih magnatov na zadnji
republikanski nominacijski kon-
venciji v Chicagu. Jennings je
zadnji teden izjavil, da so oljni
magnati kupili nominacijo Hard-
inga za milijon dolarjev.

Reporterji so takoj obstopili
evangelista in ga obsuli v vpraša-
njih.

"Je že res, da sem bil železniški
bandit, toda prosim, le železniški
bandit, ne pa tajnik za notranje
zadev," je dejal Jennings sarka-
stično. "Rapanje viakov je bil
pošten poklic v primeri s tem, kar
danes delajo visoki gospodje v
Washingtonu. Če bi vedeli, kaj
bom jaz pričal, bi vporabili ves
vpliv na svetu, da mi zabrahijo
pričati; ampak mene ne ustavi
ničesar, samo smrt mi more zame-
šati usta.

"Ne — imen zazdaj še ne po-
vem. Povem jih, ko pridev pred
odstotkov Cikačanov plačuje stanari-
no. In od ostalih jih ima več ka-
kor polovica svoje hiše obreme-
njene z dolgov, je reklo podpred-
sednik čikaškega zemljščkega ob-
doba William H. Wright.

Število tistih, ki plačujejo stanari-
no, je narastlo za 7 odstotkov
od 1: 1920. sem, kakor je dejal
Wright, ki je opozoril svoje poslu-
šalstvo na dejstvo, da ne narač-
graditev stanovanj sorazmerno s
naraščanjem ameriškega prebi-
valstva.

Število stanovanj v čikaškem
mestu je narastlo zadnjih deset
let le za 200,000 kar tvori v eolo-
hi 623,912 stanovanj. Število v na-
jem oddanih stanovanj znača
447,407.

HEART BI BIL TUDI RAD PREDSEDNIK.

New York, N. Y. — McAdoojev
prigrajanec David Ladd Rockwell
iz obaške države je menda zav-
hal, da se tudi William Randolph
Hearst poganja za predsedniško
nominacijo na strani demokrat-
ske stranke.

Angloški letalec okoli sveta ima
smole.

Havre, Francija, 26. marca. —
Angloški avijast McLaren, ki je
včeraj začel svoj polet okoli sveta,
se je moral tukaj spustiti na tla,
ko je dospel sem proti večeru.
Gosta megla je bila vzrok. MacLa-
renova prva postaja je bila Lyons,
če bi bilo vse v redu.

VРЕМЕ.

Chicago in okolica: V petek
jasno in toplo.

DELNI IZID PRI- MARNIH VOLI- TEV V J. DAKOTI.

Na primarnih volitvah v Južni
Dakoti se je vrnil boj na republi-
kanski strani med reakcionarce.
ma Coolidgem in Johnsonom.

KOLIKOR JE DOSLEJ ZNANE GA, PREDNJAČI PO ŠTEVILU GLASOV COOLIDGE.

Bixby Falls, S. D. — Predsed-
nik Coolidge je imel včeraj ob
dveh zjutraj 2,600 več glasov ka-
kor Hitam Johnson.

Obre stranki, Coolidgeva in
Johnsonova, si prisvajata zmago.
Coolidgeve sile niso navedle no-
benih števil, a Johnsonovi pri-
ganjači zatrjujejo, da bo imel nji-
hen malik 10,000 večine.

Johnsonovi priborščki so rekli,
da bodo kmečki volilni okraji, iz
katerih še niso doslej znani volilni
okraji, v mnogo večjem številu
zanj kar kor po tisti, iz katerih so
izidli že sporočeni.

Izidi iz 534 volilnih okrajev, ka-
terih je v celi državi 1,740, kaže-
jo tole razmerje oddanih glasov:

Coolidge 22,275
Johnson 19,663

To predstavlja za Coolidga iz-
gubo 600 glasov v zadnjih 69 vo-
rilnih okrajev. Število in petin-
štirideset volilnih okrajev je dalo
Coolidgu 20,391, a Johnsonu pa
17,159 glasov.

Ceprav so ti izidi iz manj ka-
kor ene tretjine volilnih okrajev
v državi, so vendar iz okrajev, ki
predstavljajo normalno več ka-
kor polovico volilnih glasov.

Nepopolni izidi, ki so jih pri-
obili tukajnjih listi, so pokazali,

da je bil senator Hiriam Johnson
najuspenejši v severovzhodnem
delu države. Zanj je bilo tod od-
danih glasov skoraj v razmerju 3
proti 1. Na jugu je bil Coolidge
jako uspešen, in v okrožju Black
Hills so se odločili volilci tudi
17,159 glasov.

Ceprav so ti izidi iz manj ka-
kor ene tretjine volilnih okrajev
v državi, so vendar iz okrajev, ki
predstavljajo normalno več ka-
kor polovico volilnih glasov.

Nepravilni izidi, ki so jih pri-
obili tukajnjih listi, so pokazali,

da je bil senator Hiriam Johnson
najuspenejši v severovzhodnem
delu države. Zanj je bilo tod od-
danih glasov skoraj v razmerju 3
proti 1. Na jugu je bil Coolidge
jako uspešen, in v okrožju Black
Hills so se odločili volilci tudi
17,159 glasov.

Po srednjem delu te države sta-
si bila republikanska kandidata
enaka. Po mestih je zmagal Coolidge, po kmečkih krajinah pa
Johnston.

Dasi je bil Coolidge za dokaj
glasov močnejši od Johnsona, je
Johnsonov pristaš goxerner W.
H. McMasters porazil po doslej
znanih izidih Coolidgevega pri-
padnika Thomasa Sterlinga za re-
publikansko senatorsko nomina-
cijo. Po mnenju tukajnjega lista
Press je goxerner senatorčka
nominačija zagotovljena.

V 544 volilnih okrajejih je dobil
McMasters 22,637, Sterling pa 17,
318 glasov.

Le nekaj izidov je bilo doslej
sporodenih iz borbe za demokrat-
sko predsedniško nominacijo. Wil-
liamu G. McAdooju je naspro-
vala opozicija, ki se poteguje za
neobvezno delegacijo, ki ima iti
na strankino narodno konvencijo.

Iz glavnega stana kandidata
McAdooja je prišel glas, da bo
zmagal v razmerju 2 proti 1.

Demokratska senatorska kan-
didata sta U. S. G. Cherry in
Mark P. Bates. Zadnji je tudi se-
natorski kandidat na listi manj-
šinske kmečko-delavske stranke.

Večinski kandidat kmečko-de-
lavsko stranke za senatorja je To-
ni Ayres iz Mitchell.

Lewiston, Ida. — Republikane
iz države Idaho so na svoji držav-
ni konvenciji v tem mestu izvo-
lili enajst delegatov za republi-
kansko narodno konvencijo. Ti
so obvezani glasovati v Clevelandu
za nominacijo predsednika
Coolidga.

Jackson, Miss. — V torek sta-
bile dve republikanski državni
konvenciji v državi Mississippi.
Na vsaki je bilo izvoljenih po dva-
nasvet predsednikov za narodno kon-
vencijo v Clevelandu. Obema de-
legacijama je naročeno, naj pod-
pirata nominacijo predsednika
Coolidga.

Jackson, Miss. — V torek sta-
bile dve republikanski državni
konvenciji v državi Mississippi.
Na vsaki je bilo izvoljenih po dva-
nasvet predsednikov za narodno kon-
vencijo v Clevelandu. Obema de-
legacijama je naročeno, naj pod-
pirata nominacijo predsednika
Coolidga.

Honduras v rokah vstavašev.

Washington, D. C. — Ameriški
poslanik Morales v Hondurasu
poroča, da so vstavaši okupirali vso
republiko, razen glavnega mesta
Tegucigalpa, kjer se nahajajo
ameriški pomorski.

Poincare je padel

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKIH NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

LASTNINA SLOVENSKIH NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Cena oglašev po dogovoru. Ekonomij se ne vredi.

Naročnina: Zadnjene države (človek Chicago) \$5.00 na leto. \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri meseca; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri meseca, in na inozemstvo \$8.00.

Nadav na vas, kar ima vse v času:

"PROSVETA"

2657-50 So. Laundale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenski National Benefit Society.

Owned by the Slovenski National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Marz 25-26) poleg vsega imena na nadavu pomeni da vam je s tem davnim potisklo naročnika. Poperito je pravo dano, da se vam ne kažeš kot.

KDO ZADRŽUJE NAPREDEK V ČLOVEŠKI DRUŽBI?

V Perziji se je odigral dogodek, ki priča, da duhovni žele za vsako ceno preprečiti napredek v človeški družbi.

Perzijanci imajo s svojimi šahsi take izkušnje kot drugi narodi s svojimi kralji. Zato so prišli do zaključka, da je najbolje, ako se ga iznebe, kakor so se njih bratje po veri — Turki — oprostili svojega sultana. Ampak mohamedanski duhovni niso bili tega mnenja kot perzijsko ljudstvo. Mohamedanski duhovni se pač zavedajo, da se jim bo dobro godilo, dokler bo vladal v Perziji šah in Perzija ne postane republika.

In to je razumljivo. Za mohamedanske duhovne je Perzija pravi paradiž, dokler bo Perzijo vladal šah. V Perziji je v veljavi kot zakonik koran, to je nekakšno mohamedansko sv. pismo, o katerem je trdil Mohamed, da so mu angelji prinesli iz nebes. V vsakem deželjem okraju je po eden šejk ul islam kot sodnik, ki zajema svojo modrost pri sodbah iz korana, pri tem pa sudi svojevoljno. On ima pravico izreči smrtno obsodo in ima pod sabo celo krdele sodnikov ali kadijev, katerih sodna oblast je malo bolj omejena, sodijo pa na podlagi korana.

Mohamedanski duhovni se zavedajo, ako bo odpravljen šah — to je kralj vseh kraljev —, da pojde tudi njih sodna oblast rakkom žvižgat, ki jim nosi bogate dohode in povzroča, da ima ljudstvo strah pred njimi.

Izjavili so, da je republika brezverska in protimohamedanska ustanova. Zbobnali so skupaj deset tisoč verskih fanatikov, ki so vpravorili krvave izgredne in pri tem so kričali: "Živel islam in šah", kar je toliko pomenilo v resnici, kot "živijo mohamedanski farji".

Dogodek pokazuje, kdo so duhovni in kaj zastopajo.

Ako se danes duhovni na pr. laskajo ljudstvu, ne store tega, ker so odkritosčni prijatelji ljudstva, ampak žeze z dobrikanjem ljudstvo speljati na led, da ne spozna cilja, za katerega gre duhovnom.

Turčija je odpravila kalifa, in turško ljudstvo se bo kmalu prepričalo, da ni z njim prav nič izgubilo, ko je moral odpotovati v tujezemstvo. Mohamedanski šejk ul islam v Perziji se boje, da jih doleti tista usoda kot mohamedanskega kalifa v Turčiji, ako Perzija postane republika. Da se to ne zgodi, so priredili krvave demonstracije pred zbornico.

Ako vprašate mohamedanskega duhovnega, katera vera je prava, bo odgovoril mohamedanska. Ako to vprašanje zastavite židovskemu rabiju, bo naglasil, da je židovska vera prava vera na svetu. Ako po pravi veri vprašate buddhističnega žreca ali pa duhovna katere krščanske verske sekte, bo vsak trdil, da je tista vera prava, katero on uči. Obsodil bo drugovernike kot krivoverce.

Z duhovnega stališča je mogoče to pravilno, ker vsaka vera dobro prehranjuje svoje duhovne, ni koristno pa za ljudstvo.

Zakaj?

Taki nauki ščuvajo vernike raznih ver, da se bojujejo drug proti drugemu, mesto da bi složno delali za blagostanje vseh ljudi na svetu.

Vsek človek z normalnimi možgani in ki pozna razne forme vlade, bo pritrdil, da je moderna republikanska vladna forma bolja od kraljevine ali monarchistične vladne forme. Ampak duhovni niso nikjer za odpravo monarchistične vladne forme, ako vživajo predpravice. Mohamedanski duhovni v Perziji ni za reševanje duš in da bi perzijski mohamedanci prišli v sedma nebesa, kjer sedi sam njih prerok Mohamed, ampak njim gre za sodnijo oblast na tem svetu. Ako Perzija postane republika, v kateri je garantirana verska svoboda, ne bodo mohamedanski duhovni izgubili le sodniško oblast, ampak bodo dobili tudi konkurenco v duhovnih drugih ver. Poleg se bodo oglašili pa še svobodomislici, ki bodo perzijsko ljudstvo učili, da je vera v čeznaravne moči nepotrebna, da ljudje lahko žive srečno in v blagostanju na tem svetu, ako tudi ne verjamejo, da bodo njih duše po smrti prejele plačilo na drugem svetu.

To je vzrok, da so mohamedanski duhovni nahujali neuko ljudstvo, da je kričalo proč z republiko.

SLIKE IZ NASELBIN.

Eugenio Mine, W. Va. — Z delom smo prenehali za toliko časa, dokler nam ne priznajo popolne unije. Organizirali smo se 15. marca. Leta 1922 smo bili na stavki osem mesecov. Takrat smo propagali, toda plačo smo vseeno dobili po unijski listvi, katero smo imeli do 26. decembra. Dne 26. decembra je bilo tu delo ustavljeno za nedoločen čas. Družba nas je obvestila, da premoga ne rabi.

Prvih par dni v januarju 1924 so že začeli nekateri Američani družbo prositi, naj zopet začne z obravovanjem. Omeniti moram, da so druge družbe že davno plačevalne za 20 odstotkov manjšo plačo, kot pa smo jo mi še vedno dobivali. To je bil tudi vzrok, da je družba ustavila obravovanje. Toda družba ni hotela same od sebe reči, da noče več plačevati unijiske plače, ampak je samo rekla, da premoga ne potrebuje. Vedelam je, da tačas, ko smo mi prejeli unijski plačo v neunijskem premogorovu, smo delo ustavili za par dni, da bomo premogarji ili radi delat tudi za tako plačo, kot je po neunijskih premogorovih. To pa zato ker rovi te družbe so obravovali skoraj vse dni v letu, a rovi drugih družb komaj po par dni v tednu. Tako je tudi bilo. Delali smo nekako dve meseci po neunijski plači, a sedaj hočemo zopet priznanje unije, plačo kar je bila leta 1920 — 1921.

Z delom so prenehali tudi v Dorothy, W. Va., in v Sorito Mine. Te tri naselbine so last The Chesapeake and Ohio Railway Co. Ves premog, kar se ga nakopije v teh premogorovih, porabijo na lokomotivah za kurivo. Najporočam še to, da tu v okolici 26 milij so se začeli premogarji organizirati in zahtevajo boljšo plačo. Ni mi znano, kako je v bolj oddaljenih naselbinah, upam pa, da se bodo tudi tam organizirali in pristopili v unijo, ker do sedaj še niso bili organizirani. Ne bodimo vedno sušnji. Ne čakajmo, kaj bodo druge dobili, ampak začnišo takoj. Ako mi propademo, bomo vsi na slabšem. Nekateri se veseli stavke, če, sedaj bo pa zopet nekaj za žep, namreč tisti, ki so nam predzadnje leto ujetili stavko, da smo ponokod izgubili unijo. Torej rojaki, kjer še niste pri uniji, pristopite sedaj. Zopet je čas za to. Poglejmo v Penne! Tam so dobili povračanje plače za tri leta. A kaj imamo pa v Zapadni Virginiji? Skoraj nič. Še tisto, kar imamo, bomo izgubili, če se ne bomo potegnili za unijo in za boljše delavake razmere. Sedaj je prilika, torej na noge, dokler je čas.

Zeigler, Ill. — Delamo po dva dni na teden, pa še takrat ne dobimo dovolj vozičkov v rovu. Če kdo naloči kos kanina med premogom, ga drugi dan pokliče delodajalec in mu zapoje: "Pojli in izčisti tvoj premog, potem pa poberi svoja šila in kopita in, poberi se drugam za delom." Kdo naj bi pa dobil delo drugod, še pa vedenoma vse počiva!

Tako se nam godi rudarjem po južnem Illinoisu.

Gospoda Kurenta smo zaključili s plohom in se vsaj nekoliko zabavali, da smo pozabili na slabe delavake razmere. Rojaki ne avetujem hoditi k nam za delom, ker ga nobeden ne dobi. — Joseph Germelj.

Manfield, O. — Kot večletnemu narodniku se mi zdi, da bi težko pogredal dnevnik Prosveta, zato pošiljam zopet celoletno narodnino in prosim, da mi oproste, ker sem se zakasnil. Opisal bom malo razmere v naši naselbini, kajti prav redko se kdo oglasi.

Manfield je prijazno mesto, ki šteje okrog trideset tisoč prebivalcev. Nahaja se deloma na hribčku in ravno v sredi mesta je mal a krasen park, ki daja v poletnih vrčih dneb prebivalcem mnogo zabave v hladni sceni. Poulične telefonske od tod vozijo na več strani, tudi v Cleveland. Skozi mesto vodijo tri telefonske proge, in sicer Erie, Baltimore in Ohio ter Pennsylvania R. R. Mesto je obdano z mnogimi raznimi tovarnami, katerih nekaterih še precej povoljno obravljajo, da brezposelnost tu ni posebno velika. Kljub temu, da je mesto v lepem redu in obdano z vsem potrebnim, pa vlasti doli nezadovoljstvo med delavstvom, ker plačani smo bolj piščo. Plačali sem za kopelj \$1.50. Prvo pa me položili v kopelj, kjer so me "prekuhal", potem so me položili na miso in moč me je začel popravljati in me gnezstili prav tako kot je mati zagneti.

Drugače se godi tistim, ki nas vladajo, oni vživajo razkošno življenje na račun delavskih žuljev.

Moč je v delavskih masah, a vselej temu je težka uganka, kdaj se bo naredil kak preobrat, da bi bilo delavstvo deležno svojih pravic. Naša dolžnost je, da vzpodihujamo drug drugega in čitamo napredno časopise, ker na ta način se naučimo mnogo koristnega. Rojakom priporočim, da se naročijo na Prosveto, ker to je eden najboljših slovenskih listov v Ameriki.

Tu imamo samo eno društvo, št. 238 S. N. P. J., s katerim pa le bolj potasi napredujemo. Vzrok temu je, da je premalo Slovencev tu nastanjениh, ker nas je le sedem družin in nekaj samev. V svoji sredini imamo tudi nekaj brašnik Hrvatov, s katerimi se dobro razumemo in skupno borimo za napredek društva in jednote.

Bratski pozdrav! — Frank Vidmar.

Lutada, Utah. — Kakor je bilo poročano radi katastrofe v Castle Gutu, Utah, ki je zahtevala 175 človeških žrtev, so pričeli prve pokopavati dne 12. t. m. V dvojani ni bilo prostora za vse, in tako so morali narediti prostor drugim. Večina je bila pokopana na družbeni zemlji, ker pokopališče je ravno pri rovu. Kdor je pripadel k kakih podprtih organizacijam, za tistega je seveda že poskrbelo članstvo njegove organizacije. Tako smo Slovani pokopali dve izvirni, prvega Andrew Komposha, člena S. S. P. Z. in Z. S. Z., drugega Louise Petrika, člena S. S. P. Z.

Kakor je tu veliko Slovanov, smo se večinoma vse udeležili pogreba, kateri se je vrnil dne 13. t. m. ob dveh popoldne po katališkem obredu, ker je tako zahtevala žena pokojnega Komposha. Sprevoz je bil največji, kar se jih je še kdaj vrnilo v Helperju, Utah, ker obiskalo nas je tudi članstvo S. N. P. J. iz Scofielda s svojo novo zastavo, ki je prvkrat plapolala pokojnikom v zadnjem počivališču.

Pokazali smo s tem, da smo tudi mi narod, ki hodi po poti na predka in se zaveda moči svojih organizacij. Pa tudi rojaki so lahko spoznali, kako velike potrebe je močna podpora organizacija za vsakega delavca. Zato vidi, ki se niste zraven, pod okrilje S. N. P. J., ki je naša najmočnejša organizacija in se je povsod izkazala kot najboljša pomembica svojih članov. — David Sulter.

Pueblo, Colo. — Dne 23. februarja sem še spal v Pickneyvillu, Ill., v nesrečni rudarski naselbini, kjer so rudarji izgubili mesečno plačo za njih delo pod zemljo. Takrat, ko sem se še nadeljal delarja za plačano delo v rudniku, se mi je zdelo, da vse izgledamo kakor ribe v kristalni vodi, ki jim zmanjka čiste vode. Čakal sem dva meseca v onem napetem ozraju, da mi še ni bilo mogoče vedeti krotiti džutov, moral sem od tam iskat drugega zraka. Nekaj mi je v sreu govorilo, naj grem v Colorado, tam je zdravje doma in čist zrak, in res sem ubogal tisti giz, zapustil sem nesrečni kraj z veseljem in upanjem, ki sta odšla z mano na potovanje.

Vlak me je srečno pripeljal dne 26. februarja v Pueblo. Stopil sem z vlaka in nekaj časa gledal, kako izgledajo ljudje v mestu. Bližal se mi je moški, ki me je vprašal, če nisem Slovenc. Pritrdil sem v odgovor in mu na daljnje vprašanje povedal, da prihajam iz Herrina v Illinoisu ter Pickneyville. Tudi ime mi je profil roko z satridonom, da me počna iz Prosvete. Stopil sem z vlaka in nekaj časa gledal, kaj se je že na se, naj na način odziva se je že in se bo še priredila marsikatera težka igra in treba je bilo mojstratik diletantov, da je dobilo svoj včitek.

Tako ima na primer Slovenski narodni dom bo postal takoreč pravo slovensko gledališče v naši naselbini. Različna društva in klub prirejajo igre tako, da jo skoraj ni nedelje, da bi se pri nas ne vrnila dramatska predstava. Občinstvo, kakor je videti, ceni naše prireditve, ker udeležiba je precej zadovoljiva. Zakaj pa tudi ne, saj na način odziva se je že in se bo še priredila marsikatera težka igra in treba je bilo mojstratik diletantov, da je dobilo svoj včitek.

Tako ima na primer Slovenska narodna čitalnica na programu krasno Pinifarjevo delo, ljudsko dramo v treh dejanjih "Razvalina življenja", katero bomo vpravili v nedeljo dne 30. marca. Že nazaj pove, da bo igra vredna, da se jo pride pogledati. Vstopnina je mala, 50c za odrasle in 10c za otroke. Udeležencem se bo nudilo obilje duševnega včinka, takoj pa vsega igre je vzet za kmečko življenje, v katerem je orisano: gorje nesrečne Kanton Lenčke, ki je vso svojo dušo ljubil Ferjana, pa je bila prisiljena po njenem skopem očesu včeti za moča soseda Martina. Nereden zakon, pohlep po bogastvu in na zadnje pijača je že marsikatera povišal v obup. Tako je v načini igri. Premezen Martin bi bil lahko dober in skrben gospodar, pa se je radi Ferjana in Lenčke včeli pijači. Ko je bilo njegovo življenje nič drugega kot kup razvalin, je v svoji veliki ljubomornosti zadavil svojo ženo.

Ko sem bival tu dva dni, sem izvedel, da imajo toplice. Domislil sem, da se mi je res treba dodeliti umiti, da skidim rudniški blato a košči. Plačali sem za kopelj \$1.50. Prvo pa me položili v kopelj, kjer so me "prekuhal", potem so me položili na miso in moč me je začel popravljati in me gnezstili prav tako kot je mati zagneti.

Ta testo za potico. Vsega me je opleskal, pri čemur sem si misil: "Če bi ti vede, koliko sunkov sem dobil pod zemljo od kosov premoga in kamenja, bi me usmijenje popravil."

Prvo nedeljo sem opazil, kako veliko moč ima še v rokah duhovništva tudi nad Slovenci. Počela je pred cerkvijo, so bili v gostilni k lučperiu in Šenčurju. Tam so deli peti. To pa ni bilo več črakim fantom, in Avgust je bil nejedoljivi in so odšli v cerkev. Po polnoči so se zopet pred cerkvijo in odšli nato dom, in sicer Lužani po eni, Blagaj po drugi strani. Pri Primozu hlevu sta naletela fanta John Karna in današnji obtoženec, sestnikov in Franc Sajovic Blagneta, ki se je začel prepričati, da je črnik Sajovic za tovarisko Kar Poteznij je iz žepa odprt noč in sunil Blagneta v hrbel. Po iznenudnem pomeru so je Sajovic, tako di obtožnica, še z nožem v ruci pobahal, češ da je ravno sedaj nega zakljal.

Zaslišanih je bilo več prič, da nobeden ni mogel usodnega godka natankič opisati, ker je v temu in so se vsi vprek te Sajovic se je zagovarjal, da je udaril Blagaj prvi z nožem glavi, tako da ga je v hipu skočil na obraz. Potegnil je v sicer je v sredini je, se je branil, kaco pa je sicer Blagneta, miti sam ne ve. Imel sicer mal žepni nož, toda zadaj je tako nesrečno, da mu je prvak Blagaj vratil glavno žilo, vselej česar je izkravpel.

Združnika dr. Travner in Maler sta izjavila, da je noč majhen, vendar je bila ravnata dana z veliko silo in je bila v celoti smrtna.

Slovenske novice.

(Federated Press.)

Strajk kraljških delavk v Chicago.

Čikaška delavska zveza se pripravlja na veliko demonstracijo proti "judžanku", ženiku Denisa Sullivanu, ki je narepel stavnove straže kraljških delavkam.

Liberalni dijaki cikaške univerze prali na pomoč stavnaricam, saj sišli, kako policijski pretetje in vlažje v zapor dekleta in ženske, ki borijo za unijanske pogovore v oblačilni industriji. Čim so vse učenčane prostovoljne na vlačno stražo, so takoj občutili diktatorsko brutalnost; bili so arretirani in vršeni v ječo. — Nekaj stavnaric je bila že petintrideset let arteriana.

Trašno grozedejstvo med rojaki.

Philippi, W. V. — Dne 5. februarja je bila tukaj zadela nesreča v premogokopu Franka Nagoda, ki je član dr. Stev. 437 S. P. J. Ali dne 20. marca pa se priprilo nekaj takega, kar je vredno vse tukajanje prebivalcev. Bila je raznesla po načinu vest, da je zavratno umoril naš rojak. To je bilo takole:

Dne 19. marca ob sedmih žejah je šla Josipina Kastelic k dravniku v Fairmont, W. Va. Dala se je v vlakom. Zvezec jo je čakat njen mož. Imela je vtič ob sedmih in trideset minutih. Z doma je šel točno ob sedmih. Do postaje je samo čeirti ženih. Ko doseg žena z vlakom na postajo in stopi z njega, se jamestrati naokoli, da bi zagledala rojega moža. Ali njega ni bilo. Tako se je sama odpravila proti domu. Dospevi domov vpraša, da je Jože. Odgovor je bil: "Šel je čakat na postajo." Nato so šli iskat. Iskali so ga in popravljali po njem vseprav sodna vse zmanjšava. Nihče ni vedel, da je drugi dan o poldesetih dozdolne se našli klobuk. Njegov rojat je takoj izpoznał, da je to deluk pogrešanega brata. Ko so nadalje iskali po oklici, so našli nekaj človeških možganov. Nato se o tem nemudoma obvestili sledajalec Austina. Ta je takoj poslal šerife in tudi mene, naj pride in rova.

Ko sem doseg venjak, me obdelovali delavci ter mi povedo, da je Josip Kastelic razstreljen na drobne kose. Zato odhitim na lice mesta, kjer se je bilo nabralo veliko ljudi. Več kot sto kosov se je izložilo vse naokoli. In videti je bilo, kje je bil razstreljen. Na malem mostu za železniško pogo. Dve stopinji od proge je bila glava razstreljena na sto in sto in to kosov. Ali rok in nogi bili mogiče najti. Precej časa je vzel in bilo je veliko truda. Napisel je našel dr. William Kupljan, ki je bil razstreljen. Trup je ležel brez glave v vodi. Počasno smo zbrali vse koste razmetarjenega umorjence, in pogrebali jih je odpeljal na svoj dom. Iste dan je bil leteti sun na določki, ki je izvršil to grozedejstvo. Bil je Slovenec. Po umoru je hodil prost še do 23. marca. Vdelel se je pogreba, ki se je vrnil 23. marca po civilnem obredu in ki je pokazal, da je imel pokojni Josip Kastelic veliko prispevajec. Kmalu po pogrebu so napisali državni policeji — po številu jih je bilo sedem — in dva števila ter vse osušljence s sabo celino. V tej malo stanicu se je napisel kesati in 25. marca se je dobera izkesal ter priznal, da je moril Josipa Kastelica. Takoj po pričanju so ga prigrali na pozornico grozneguma umora, da počasi, kako se je maščeval nad uhorjenim rojakom. Njegov obraz je bil vesel in smeje je pripovedoval tole:

"Ko je šel Josip Kastelic čakat svojo ženo, sem mu šel naproti. Dejal sem mu, da imam žganje v selu. In res sem ga imel enajst. Ko smo dosegli do mostu, sem mu dal pit. Ko je ta prišel mi, sem mu prerazil z nožem in ga odspredaj. Potem sva ga počela s tovaršem s proge. Moj tovarš vzame dinamit ter ga mušči pod glavo, da se ga bi ne pomaklo, kdo je."

To izjavo je podal Slovenec Anton Kovač. Tovariš doslej ni izdal.

Pokojni Josip Kastelic zapušča eno Josipino, dva sina in enega brata Johna. Doma je bili iz Brezice pri Materiji, Istra, Slov. S. Star je bil 38 let in član dr. Stev. 437 S. P. J. — John J. Štefančík, tajnik dr. Stev. 437.

Okutana laž, ki nima para na svetu.

Razkrinkanje te laži pokazuje, kako nastajajo na svetu vere v laži in bajke.

Človek, ki uči nekaj, v kar sam verjamem in iz tega nekaj napravi obrt, je seveda zmožen vsebiti, da radevje misli napasti samostan. Lagal je prav po falotsku, ko je zapisal, da so ob revno tistem času prodirali gori od Zaloge mimo karmelitarškega samostana proti Ljubljani zagorski in trboveljski rudarji. In tako laži kuterje, da pripoveduje, da je srbski general Smiljančić zaradi tega paradijal po Ljubljani, da pokaže vojaško silo komunistom.

Tragedija na Zaloški cesti se je odigrala takole: Najprvo konstatiramo, da tragedija ni v nobeni zvezi s kakšnim komunističnim puščom ali agitacijo, kot bi rad pokazal mazilje. Ni lažne.

Dogodki v Sloveniji so se odigrali takole: Klerikali so prišli na krmilo v Sloveniji. Organizirali so takoj klerikalno vlado in razpitim drejem. Brejcem na čelu, ki je bil večji klerikalni fanatic kot zloglasni Šusteršič, ki je takrat meščari v tujezemstvu da spravi zopet Habsburžane na avstrijski prestol. Ko so klerikali prevezli v Slovenijo, je slovensko ljudstvo pritožilo iz dejia pod kap. Draginja je naraščala, oderuščilo je evetelo, industrija je pesala, klerikalni advokatje, skof, kanoniki (korari), fajmoštri in kaplani so sedeli pri polno obloženih mizah se mastili in pilu dobro vino. Stradale niso farške kuharice in nune, ampak slovenski delavci, njih žene in otroci so bili lažni, da so jim pokale kosti in so jim napravile pajčevine v želodoch. Prišla je stavka železničarjev, kajti železničarji niso mogli več izhajati s pičlo meso, živi pa tudi niso mogli v grob. In kaj je storil klerikalni deželnki glavar Brejce, da odpravi to ljudske bede. Nasilit je izstradane slovenske delavce po pravi klerikalni metodi. Najprvo je izdal odredbo, da so stavkujejo železničarji pozvani k orožnemu vajmu. To je takole posenjilo kot mobilizacija. Na to je odpravil zborovalno svobodo in je celo prepovedal shodi po paragrafu dva zborovalnega zakona na omejene goste. Določil je šest mesecov zapora in dvajset tisoč kron denarnih globe, ki se shoda udeleži. H. Tako avtokratično postopanje, ki ni imelo para niti v habsburški domeni, je izvzalo splošno ogroženje med slovenskim delavstvom. Sklicalo je velik protest shod na 24. aprila, da protestira proti taki avtokraciji klerikalne bande, ki se je polastila pokrajinske vlade v Ljubljani.

Jaz sem bil tisti čas v Kamniku. Načrtovanega komunističnega župnika v kamniški okolici so zaprljali. Njegovi privrženci so pa na neki tajni seji v gozdu sklenili, da ga bodo na vsak način oprostili. To je bilo nekaj soboto. V nedeljo se je imel izvršiti napad na kamniško glavarstvo. Sami bi gotovo ne bili tako predznani. A so vedeli, da imajo dokaj močno ornatje. Nihči brateli, ki so si Ljubljano isbrali za cilj, so bili tako gotovi zmage, da so isto soboto v kamniški smodnišnici brzjavno ustavili delo. Smatrali so se za gospodarje položaja in imeli že prizadeleno listo slovenskega komunističnega ministerstva. Na to so se kamniški komunisti se zanestali.

K sreči so bili tako plijani gotovo smage, da so svoj načrt izbleščali, vendar česar je tudi oblast za vsak slučaj svoje odredila. Tisto nedeljo zjutraj sem se odpeljal na kriški grad masteval.

Ko se okrog poldnevnem v mestu, sem takoj opazil na vseh obrazih neko razburjenje. Sele v samostanu sem zvezel za vrzok.

Res so malo pred dejetvijo uro v strnjeni vrsti, na čelu jih ženske, prikorakali v mestu, naravnost proti glavarstvu, kjer je bil kraljovodja zaprt. Pomembna žendarmerija je pripravljena čakalna v večji grad. Počakali so na povelje slovenske klerikalne pokrajinske vlade čakali slovenski žandarji ali pandurji.

Bili so dobro oboroženi, preskrbljeni s streličevim in imeli so naše pustke.

Delavci so stali v skupinah, imeli so prazne roke, kajti priprali se niso pretepat, ampak priprali so zborovat. Žandarji so imeli nalog, da preprečijo protestni shod delavcev v tramvajski remizi v Bodmatu za vsako ceno in če je treba, naj gazi do kolenih v delavski krv. Slovenski žandarji so ubogali klerikalno vlado. Odali so po izpirjanju očividcev brez vsake najmanjše provokacije več salv na delavcev. Učinek je bil strašen. Mrtvih je bilo deset delavcev in ena petletna deklica, več ko trideset je bilo po ranjilih. Padli so: Gorenje Fr., star 31 let, strugar v kulinici državne železnice; zadet v glavo; petletna Josipina Hočevar, katero je oče v usodepolnem trenutku držal v naročju; zadeta v glavo; Sadadin Alojzij; Fran Steric, nadpremikač južne železnice, Pavel Rebolj, delovodja papirnice v Vevčah; N. Toplak, kurjač južne železnice; Mihael Kujas star 31 let, vlastnik železnice N. Strniša in še trije delaveci, katerih imena niso takoj dognali. Ubitih je bilo torej deset pridnih delavcev in eno majhno nedolžno dekleto, ki še ni toliko odrasla, da bi se zavedala, koliko groznejstev so že izvršili klerikali, da se obdrže v sedlu in žive dobro na račun delavnega ljudstva.

Jasno je torej, da so slovenski klerikali ukazali streljati na slovenske delavce.

Srbski general Smiljančić pa ni miriliva vest, da misli podvijanja; zaradi tega paradijal po Ljubljani.

Amsterdam Rusiji.

slovenske novice.

slovenske novice

